

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

імені І. І. МЕЧНИКОВА

ФАКУЛЬТЕТ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

КАФЕДРА ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

ІСТОРІЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни «Історія англійської мови»
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 035 «Філологія»
спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська

ОДЕСА

2024

**УДК 811.111'373.2.001.33:73/79
І-907**

Укладачі:

О. Ю. Карпенко, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри граматики англійської мови

М. Ю. Карпенко, кандидат філологічних наук, доцент кафедри граматики англійської мови

Рецензенти:

Н. О. Кравченко, доктор філологічних наук, професор, декан факультету романо-германської філології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Н. В. Степанюк, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри лексикології та стилістики англійської мови Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

*Рекомендовано до друку вченою радою
факультету романо-германської філології ОНУ імені І. І. Мечникова
Протокол № 5 від 28 листопада 2023 року*

Історія англійської мови : метод. рекомендації до практичних І-907 занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Історія англійської мови» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська / уклад.: О. Ю. Карпенко, М. Ю. Карпенко. Одеса : Букаєв В. В., 2024. 23 с.

Розробка ставить собі завданням сформувати знання здобувачів освіти щодо розвитку англійської мови з точки зору становлення фонетичного складу, граматичних категорій, еволюції лексичної системи, дати студентам основи лінгвістичних знань, необхідних для поліпшення розуміння глибинних лінгвістичних процесів розвитку англійської мови.

УДК 811.111'373.2.001.33:73/79

© Букаєв Вадим Вікторович, 2024

ЗМІСТ

<i>ПЕРЕДМОВА.....</i>	<i>4</i>
<i>ЗАВДАННЯ ДО ТЕМ КУРСУ.....</i>	<i>8</i>
<i>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.</i>	
<i>HISTORICAL BACKGROUND OF THE FORMATION OF THE NATIONAL ENGLISH LANGUAGE.....</i>	<i>8</i>
<i>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.</i>	
<i>EMERGING OF THE WRITING SYSTEM. HISTORICAL PHONOLOGY, MORPHOLOGY AND SYNTAX.....</i>	<i>12</i>
<i>ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....</i>	<i>16</i>
<i>САМОСТІЙНА РОБОТА.....</i>	<i>17</i>
<i>ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....</i>	<i>18</i>
<i>РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....</i>	<i>21</i>

ПЕРЕДМОВА

Мета курсу полягає в ознайомленні студентів з періодизацією розвитку англійської мови з точки зору становлення фонетичного складу, граматичних категорій, еволюції лексичної системи.

Завдання курсу – дати студентам основи лінгвістичних знань, необхідних для поліпшення розуміння глибинних лінгвістичних процесів розвитку англійської мови.

Методичні рекомендації покликані сприяти формуванню у здобувачів елементів таких компетентностей:

а) інтегральної: здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, перекладу) та методики навчання іноземних мов у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної й педагогічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

б) загальних:

ЗК10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

в) спеціальних:

СК01. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

СК03. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії англійської мови.

СК04. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мови, що вивчається, описувати соціолінгвальну ситуацію.

СК10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів.

Завданнями методичних рекомендацій є формування у здобувачів вищої освіти першого рівня навчання таких програмних результатів:

ПРН 08. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови і літератури, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 09. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ПРН12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:** систему діалектні та соціальні різновиди мов, теоретичні основи розвитку англійської мови: фонетичної, орфографічної, граматичної, лексичної систем; **вміти:** проводити діахронічний аналіз мовного матеріалу, характеризувати мовні явища і процеси, перекладати давньо-, середньо- та ранньоновоанглійські тексти на сучасну англійську мову.

Навчальна дисципліна складається з десяти тем, які розділено на два змістових модулі: 1) Historical Background of the Formation of the National English Language; 2) Emerging of the Writing System. Historical Phonology, Morphology and Syntax.

Курс викладається у формі лекцій (16 годин на очній формі навчання / 10 годин на заочній) та практичних занять (14 годин на очній формі / 4 години на заочній), а також організації самостійної роботи студентів (54 години на очній / 76 годин на заочній).

Методи навчання включають:

- **словесні:** лекції, розповідь, пояснення, дискусія.
- **наочні:** ілюстрація, демонстрація, презентація результатів власних досліджень.
- **практичні:** підготовка і виступи з доповідями, рефератами; обговорення доповідей, рефератів; підготовка презентацій.

За кожною темою запропоновано базові питання, котрі віддзеркалюють найважливіші позиції відповідно до тем змісту навчальної дисципліни, а також завдання до практичних занять та самостійної роботи. Це описує загальний підхід до побудови навчальної програми. Організація навчального матеріалу навколо базових питань та завдань для практичних занять та самостійної роботи є дієвим способом структурувати інформацію та допомагає студентам краще розуміти та засвоювати матеріал.

Такий підхід дозволяє отримати кілька переваг:

1. **Структурація інформації:** базові питання допомагають структурувати матеріал та ідентифікувати ключові аспекти кожної теми. Це допомагає студентам зорієнтуватися у великому обсязі навчального матеріалу.
2. **Орієнтація на ключові позиції:** задані базові питання віддзеркалюють головні або найважливіші аспекти кожної теми. Це допомагає студентам концентрувати свою увагу на суттєвих моментах.
3. **Підготовка до практичних завдань:** завдання для практичних занять базуються на базових питаннях та допомагають студентам застосовувати отримані знання на практиці.
4. **Самостійна робота:** використання базових питань для самостійної роботи допомагає студентам розвивати навички самостійного дослідження та засвоєння матеріалу.

Цей підхід сприяє більш ефективному навчанню та зрозумінню предмету, а також робить навчальну програму з курсу «Історія англійської мови» більш системною та доступною для студентів.

Також у виданні наведено таблицю розподілення годин на практичні заняття за кожною темою, самостійну роботу за кожною темою, питання для підсумкового контролю, розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти за кожною темою, та шкалу оцінювання.

Цей курс має на меті дати студентам ключові лінгвістичні знання, які будуть корисні для їх розуміння більш складних чи внутрішніх процесів, які лежать в основі розвитку англійської мови, зосереджуючи увагу здобувачів освіти на таких аспектах:

1. **Основи граматики та синтаксису:** розуміння базових концепцій граматики та структури речень у мові.
2. **Фонетика та фонологія:** вивчення звуків та їх ролі у формуванні мови.
3. **Морфологія:** розгляд структури слів та їхніх складових частин (коренів, префіксів, суфіксів тощо).
4. **Семантика та синтаксична будова речення:** розуміння значень слів та їхніх відношень у реченні.
5. **Історія та етимологія:** вивчення походження слів та їхніх змін протягом еволюції англійської мови.

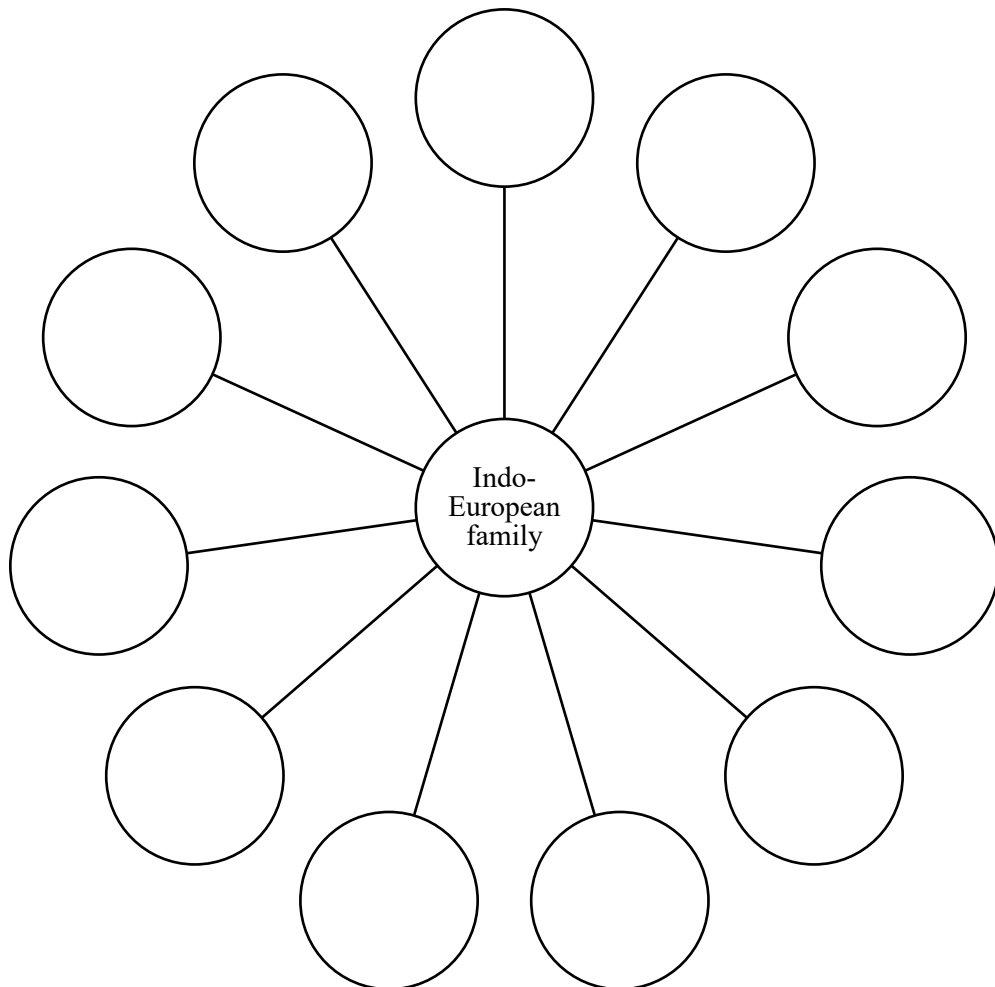
Ці теми можуть дати студентам необхідні знання для кращого розуміння та аналізу того, як англійська мова розвивається та функціонує на рівні лінгвістичних процесів. Це може стати важливою основою для подальшого вивчення більш складних аспектів мови та для застосування цих знань у вивченні інших мов чи в галузі мовознавства.

ЗАВДАННЯ ДО ТЕМ КУРСУ**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.****HISTORICAL BACKGROUND OF THE FORMATION
OF THE NATIONAL ENGLISH LANGUAGE**

Theme 1. The Indo-European family of languages. The Germanic group of languages.

Questions for review

1. What is a language family?
2. How many language families exist?
3. The Indo-European family of languages. How was it discovered?
4. What are the principal groups in the Indo-European family?
5. Fill in the spidergram of these groups:

6. The Germanic group of languages. Into what three subgroups is this branch divided?

7. Fill in the table:

	Subgroup	Languages
1		
2		
3		

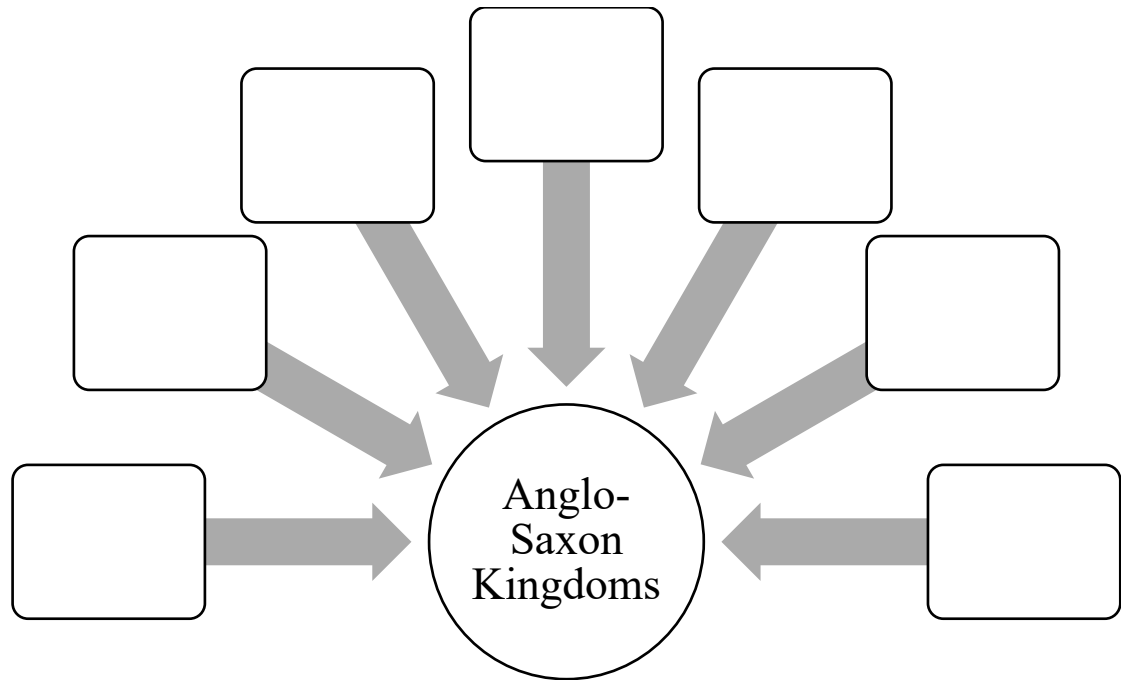
8. What languages constitute the modern Western Germanic subgroup of languages?

9. Why is Old English classified as a Low German language?

Theme 2. The Germanic migrations. The Anglo-Saxon kingdoms and dialects.

Questions for review

1. Who were the first settlers on the territory of the British Isles?
2. Dwell on the continental Germanic migrations.
3. Speak about the Roman conquest of the British Isles and its linguistic consequences.
4. Speak about the Anglo-Saxon invasion of the British Isles. What tribes participated in the invasion? What language did they speak?
5. What Anglo-Saxon kingdoms were formed on the territory of the British Isles? Dwell on the Anglo-Saxon Heptarchy.
6. Fill in the chart with the names of the seven Anglo-Saxon kingdoms:

7. What main Old English dialects existed? Which of them was acknowledged as the literary standard and why?

Theme 3. The Beginnings of Old English. Periods in the history of the English language.

Questions for review

1. What are the periods in the history of the English language?
2. What are the dates of Old English, Middle English, and Modern English?
3. Fill in the table:

Period	Dates
Old English	
Middle English	
Modern English	

4. Where does the name *English* come from?
5. What important Old English texts exist?

Theme 4. The Scandinavian invasion and its linguistic consequences.

Questions for review

1. What foreign influences on Old English were exerted?
2. How extensive was the Celtic influence upon the English language?
3. What about Latin? What influence did Christianity have on Old English?
4. What were the three periods of Viking attacks on England?
5. What is the Danelaw?
6. What were the linguistic consequences of the Scandinavian invasion?
7. How many Scandinavian words appeared in Old English?
8. From what language did English acquire the present plural form *are*? The pronouns *they, their, them*? What were the Old English equivalents?
9. What was the influence of Old Norse on the English inflectional system?
10. How complete was the amalgamation of the English and Scandinavian peoples?

Theme 5. The Norman conquest. The influence of French. Predominance of the London dialect over Latin. Appearance of Middle English. The beginnings of Modern English – political, economic, social prerequisites.

Questions for review

1. When did the Norman conquest take place?
2. What language was spoken the upper classes?
3. What was the general attitude of the French kings and aristocracy to the English language?
4. How different would be the English language if not for the Norman conquest?
5. To what extent did the Norman conquest affect the English Grammar?
6. What classes of words were borrowed from French into English and when?
7. What are the main Middle English dialects?

8. Which dialect became the basis for Standard English? Why?
9. What new forces began to affect the Early Modern English language?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

EMERGING OF THE WRITING SYSTEM.

HISTORICAL PHONOLOGY, MORPHOLOGY AND SYNTAX

Theme 6. Runic alphabets. Appearance of the Old English Letters. Peculiarities of Middle English spelling. The Early Modern period: spelling changes. Emerging of the orthographic system.

Questions for review

1. What was the first Old English runic alphabet? Why is it called Futhorc?
2. Speak about the Anglo-Saxon alphabet. Why did it substitute the runes?
3. Fill in the table with the Old English letters:

	Letter	Example
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		

14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		

4. What Modern English letters were not used?
5. What are the peculiarities of Old English spelling?
6. What changes took place in Middle English and in Early Modern spelling?
7. What scholars contributed to the unification of the English spelling?

Theme 7. The First Vowel Shift. Middle English sounds. The Great Vowel Shift. Emerging of the unified phonetic system. Theories of Stress Shifts.

Questions for review

1. What were the Old English sounds? How do we know?
2. Speak about the First Vowel Shift and its consequences. Give examples.
3. Comment on the changes in the Middle English sounds.
4. What were the reasons and results of the Great Vowel Shift?
5. Dwell on the emerging of the unified phonetic system.
6. What are the theories of stress shifts?

Theme 8. Historical development of the category of noun. Historical

development of the category of pronoun. Historical development of the category of verb.

Questions for review

1. What were the categories of the Old English noun?
2. Fill in the table of Old English noun categories:

	Category	
1	Case	
2	Gender	
3	Number	

3. Dwell on the development of the noun categories in Middle English and Early Modern English.
4. Speak about the classes and categories of pronouns in Old English.
5. How did they evolve in the Middle and Early Modern periods?
6. Dwell upon the classes and categories of the Old English verbs.
7. How did they develop in the Old and Early Modern periods?

Theme 9. Historical development of the category of numeral. Historical development of the category of adjective. Historical development of the category of adverb.

Questions for review

1. What classes of numerals existed in the Old English language? Dwell on their morphological structure.
2. What were the changes in the category of numeral in the Old and Early Modern periods?
3. Speak about the historical development of the category of adjective.
4. What classes of adverbs were differentiated in Old English?
5. What was their further development?

Theme 10. Word order in the Old English simple sentence. Word order in the Middle English simple sentence. Word order in the Early Modern English simple sentence. Syntactical development of imperative sentences. Syntactical development of interrogative sentences.

Questions for review

1. Speak about the word order in the Old English simple sentence.
2. What was the word order in interrogative sentences? In imperative sentences?
3. What were the changes in the word order in the Middle English period?
4. Dwell on the syntactical development of the word order in the Early Modern English simple sentence.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з / п	Назва теми	Кількість годин	
		Очна форма	Заочна форма
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Historical Background of the Formation of the National English Language			
1	Theme 3. The Beginnings of Old English. Periods in the history of the English language.	2	
2	Theme 4. The Scandinavian invasion and its linguistic consequences.	2	
3	Theme 5. The Norman conquest. The influence of French. Predominance of the London dialect over Latin. Appearance of Middle English.	2	
Разом за змістовим модулем 1		6	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Emerging of the Writing System. Historical Phonology, Morphology and Syntax			
4	Theme 6. Runic alphabets. Appearance of the Old English Letters. Peculiarities of Middle English spelling. Early Modern period: spelling changes Emerging of the orthographic system.	2	
5	Theme 7. The First Vowel Shift. Middle English sounds. The Great Vowel Shift. Emerging of the unified phonetic system. Theories of Stress Shifts.	2	1
6	Theme 8. Historical development of the category of noun. Historical development of the category of pronoun. Historical development of the category of verb.	2	1
7	Theme 9. Historical development of the category of numeral. Historical development of the category of adjective. Historical development of the category of adverb.	2	1
8	Theme 10. Word order in the Old English simple sentence. Word order in the Middle English simple sentence. Word	2	1

	order in the Early Modern English simple sentence. Syntactical development of imperative sentences. Syntactical development of interrogative sentences.		
	Разом за змістовим модулем 2	10	4
	Разом	16	4

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/ п	Назва теми / Види завдань	Кількість годин	
		Очна форма	Заочна форма
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Historical Background of the Formation of the National English Language			
1	Тема 1. The Germanic group of languages. Presentation.	5	8
2	Тема 2. Anglo-Saxon kingdoms and dialects. Presentation.	5	7
3	Тема 3. Old, Middle and Early Modern English periods. Report.	5	7
4	Тема 4. The linguistic consequences of the Scandinavian invasion. Report.	5	7
5	Тема 5. Appearance of Middle English. Presentation.	5	7
	Разом за змістовим модулем 1	25	36
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Emerging of the Writing System. Historical Phonology, Morphology and Syntax			
6	Тема 6. Runic alphabets. Appearance of the Old English Letters. Presentation.	5	8
7	Тема 7. The Great Vowel Shift. Report.	7	8
8	Тема 8. Historical development of the category of verb. Report.	5	8
9	Тема 9. Historical development of the category of adjective. Presentation.	7	8

10	Тема 10. Syntax of word combinations and sentences: historical outline. Report.	5	8
	Разом за змістовим модулем 2	29	40
	Разом	54	76

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. The Indo-European family of languages.
2. The Germanic group of languages.
3. The Modern Western Germanic subgroup of languages.
4. The first settlers on the territory of the British Isles.
5. The Germanic migrations. The earliest Germanic texts. The Roman times.
6. The role of Germans in the fall of Rome.
7. Anglo-Saxon kingdoms and dialects.
8. The beginnings of Old English.
9. The Scandinavian invasion and its linguistic consequences.
10. The Norman conquest. The influence of French.
11. Predominance of the London dialect over Latin.
12. Appearance of Middle English.
13. The beginnings of Modern English – political, economic, social prerequisites.
14. Runic alphabets.
15. Appearance of the Old English Letters.
16. Peculiarities of Middle English spelling. Early Modern period: spelling changes
17. Emerging of the orthographic system.
18. Capitalization, punctuation: diachronic outline.
19. Old English sounds.
20. The First Vowel Shift.

Критерії та шкала оцінювання

За системою ОНУ імені І.І.Мечникова	Оцінка ECTS	За національною шкалою	Визначення
1	2	3	4
90–100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, повно та системно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань. Виявляє цінні творчі ідеї.
85–89	B	добре	Здобувач вищої освіти достатньо правильно, повно й системно викладає матеріал щодо проблеми, яка розглядається на занятті, виявляючи при цьому творчий підхід.
75–84	C		Здобувач вищої освіти припустився однієї-двох несуттєвих помилок, дотримуючись достатньої повноти, системності викладу матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.
70–74	D	задовільно	Здобувач вищої освіти припустився двох суттєвих помилок у поданні матеріалу щодо проблеми, яка розглядається, відповідь є недостатньо повною й систематизованою.
60–69	E		Здобувач вищої освіти припустився трьох та більше суттєвих помилок у поданні матеріалу щодо проблеми, яка розглядається, відповідь є недостатньо повною й систематизованою.
35–59	FX	незадовільно	Здобувач вищої освіти продемонстрував лише деякі елементи матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.
0–34	F		Здобувач вищої освіти не виклав матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Baugh A.C., Cable Th. *A History of the English Language*. London : Routledge, 2012. 480 p.
2. Cable Th. *A Companion to Baugh and Cable's A History of the English Language*. London : Routledge, 2013. 164 p.

Додаткова

1. Євченко В.В. *Історія англійської мови*. Вінниця : Нова Книга, 2016. 408 с.
2. Aitchison J. *Language change: Progress or decay?* Cambridge : Cambridge University Press, 2018. 324 p.
3. Boase-Beier J., Lodge K., Preece J. *The German language: A linguistic introduction*. Oxford : Blackwell Publishing, 2003. 254 p.
4. Crystal D. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. Cambridge : Cambridge University Press, 2018. 582 p.
5. Crystal D. *The Story of English in 100 Words*. London : Profile Books, 2011. 305 p.
6. Crystal D. *Words in Time and Place*. Oxford : Oxford University Press, 2014. 304 p.
7. Lehrer S. *Inventing English: A Portable History of the Language*. NY : Columbia University Press, 2007. 352 p.
8. McWhorter J. H. *The power of Babel: A natural history of language*. NY : Henry Holt, 2001. 327 p.

9. Ringe D. *The Oxford introduction to Proto-Germanic and the Proto-Germanic world*. Oxford : Oxford University Press, 2006. 355 p.

Електронні інформаційні ресурси

1. <https://www.britannica.com> – Encyclopaedia Britannica
2. <https://www.etymonline.com> – Online Etymology Dictionary.
3. <https://bosworthtoller.com> – Bosworth Toller's Anglo-Saxon Dictionary online
4. <https://www.youtube.com/watch?v=r9Tfbeqyu2U> – OpenLearn from The Open University
5. <https://www.youtube.com/watch?v=Oz8tEPXI25A&t=15s> – The Virtual Linguistics Campus
6. <https://www.youtube.com/watch?v=fJiHmR85cU> – British Council
7. <https://www.youtube.com/watch?v=niCzhsMy3mU&t=46s> – Dr Thijs Porck
8. <https://www.youtube.com/watch?v=YEaSxhcns7Y&t=11s> – TED-Ed

Навчальне видання

ІСТОРІЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни «Історія англійської мови»
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 035 «Філологія»
спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська

Укладачі:

Карпенко Олена Юріївна
Карпенко Максим Юрійович

В авторській редакції

Підп. до друку 1.03.2024. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарн. «Times» Друк цифровий.
Ум.-друк. арк. 1. Наклад 100 пр.

Видавець Букаєв Вадим Вікторович

вул. Пантелеймонівська 34, м. Одеса, 65012.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2783 від 02.03.2007

Тел. 0949464393, email – 7431393@gmail.com